

Rotterdam, 3 mei 2022

Notitie

Onderwerp: Beurs – WTC m.b.t. aanvraag omgevingsvergunning plandeel 16 –
gevel Beursplein

Intro

Bierman Henket / Cushman & Wakefield vroegen Crimson Historians & Urbanists een notitie te schrijven ten behoeve van de geplande omgevingsvergunningaanvraag voor plandeel 16 uit het Masterplan voor de transformatie van Beurs - WTC. In de nieuwe situatie wordt de gevel aan zijde Beursplein gewijzigd.

Advies

Ten aanzien van de waarderingstekeningen in het rapport '*Voorlopig Ontwerp WTC Rotterdam/ Aanvullende bouwhistorische rapportage - 28 maart 2022*' hebben wij de onderstaande reactie geformuleerd. De tekeningen in het rapport zijn daarnaast door Crimson Historians & Urbanists beoordeeld en waar nodig aangevuld.

- Met name de indifferente waardering van het gebogen venster op het niveau van de Main Hall verdient een korte toelichting. De pui werd in 1982 toegevoegd gelijktijdig met de natuurstenen bekleding van de gevel. Dit element introduceerde een vormtaal die zich onttrekt aan het oorspronkelijke vooroorlogse ontwerp van J.F. Staal. Met een dergelijke introductie van een andersoortige vormgeving is in principe weinig mis, het gebogen venster is zorgvuldig vormgegeven, zorgt voor aanvullende daglichttoetreding en een visuele verbinding met de Beurstraverse. De vraag is echter of het element ook een cultuurhistorische waarde vertegenwoordigt. Crimson ziet hiervoor te weinig aanknopingspunten. Hoewel het brede, gebogen venster dat zich insnijdt in het gebouw een zekere esthetische waarde heeft blijft, het op zichzelf staan, als een vooruitgeschoven representant van de later toegevoegde kantoortoren. Deze conclusie werd ook getrokken in de waardestelling die Crimson in 2016 maakte.
- Een tweede argument voor de indifferente waardering is dat het element onderdeel is van een gefragmenteerde en sterk aangetaste gebouwcompositie aan de zijde van het Beursplein. Oorspronkelijk was dit een eenduidig vrijwel, volledig gesloten volume dat alleen aan de zijde richting de Coolingsingel en de hoofdentree met een glazen pui was geopend. In de loop der jaren zijn er telkens meer openingen gemaakt in de lange, gesloten gevel. Bovendien is het oorspronkelijke witte geglazuurde metselwerk in de gevel – dat ook elders in het gebouw veel is toegepast – in de jaren tachtig vervangen

door een natuurstenen bekleding. De gevel aan het Beursplein ziet er nu eerder als een losse schijf, in plaats van het vroegere doosvormige massieve volume. Oorspronkelijk had dit doosvormige volume een enigszins zwevend karakter omdat de transparante plint van het gebouw naar binnen was gedrukt, wat het massieve karakter van het bovenliggende deel nog versterkte. Van deze heldere vormgeving is nu weinig meer over. De winkelruimtes liggen niet meer terug, maar steken aan de zijde van het Beursplein er zelfs voorbij, wat het 'zwevende' karakter heeft opgeheven. De fragmentatie werd nog versterkt door de introductie van glazen luifel, ook hier op zichzelf beschouwd een degelijk stuk ontwerp en engineering, maar opnieuw een vertroebeling van de helderheid van het ontwerp van J.F. Staal. Ook deze conclusie ten aanzien van de compositie aan de zijde van het Beursplein werd al getrokken in het *Cultuur- en bouwhistorische onderzoek* van Crimson uit 2016.¹

- Met het deelontwerp van Bierman Henket wordt opnieuw gezocht naar de aansluiting met het oorspronkelijke ontwerp van J.F. Staal. De luifel en het gebogen venster verdwijnen en de uitstraling van de plint wordt gewijzigd. De vormgeving van de winkelplint refereert naar de detaillering van de plint aan de zijde van de Meent. Een belangrijke kwaliteit van het ontwerp is dat het volume dat aansluit op de beursvloer een veel abstractere vormgeving krijgt die weliswaar geen reconstructie is van de oorspronkelijke toestand maar toch verwant is aan de vormtaal van het monument. Zo worden er opnieuw royale openingen gemaakt maar wordt het volume opnieuw leesbaar als doosvormig, opgetild volume. Dat is een positieve ontwikkeling voor het monument. Door gebruik te maken van geglazuurd metselwerk wordt ook in de materialisering aansluiting gezocht bij het oorspronkelijke ontwerp.
- Een zwak punt in de huidige compositie is het glazen doosvormige winkelvolumen dat op begane grondniveau onder het bovenliggende gebouwwolumen (beursvloer) uitschuift. Dit element kreeg in het *Cultuur- en bouwhistorische onderzoek* van Crimson uit 2016 een 'negatieve monumentwaarde' omdat deze recente toevoeging een aantasting vormt op de monumentale compositie van het vooroorlogse ontwerp. Op deze plaats komen verschillende gebouwwolumes bij elkaar: de winkelplint aan het Beursplein, de groen betegelde klokkentoren, de beursshal en het trappenhuis met de gebogen gevels. Het verlengen van het gebouwwolumen op de eerste verdieping in de richting van de klokkentoren is vanuit cultuurhistorisch oogpunt een gedurfde ingreep. Wat Bierman Henket hiermee wel bereikt is dat het volume op de eerste verdieping een overstek krijgt waarmee het opnieuw verzelfstandigd wordt ten opzichte van de begane grond. Ook wordt dit volume opnieuw onderdeel van een losse, samengestelde compositie van volumes rond de beursvloer, volumes die oorspronkelijk allemaal een hoge mate van zelfstandigheid hadden. En laat dat nu een van de ruimtelijke essenties zijn die uit het onderzoek van 2016 naar voren kwamen. In dat opzicht is deze verlenging beredeneerd vanuit de monumentwaarde goed te verdedigen.
- Aandachtspunt is wel dat er voldoende distantie moet blijven tussen de verschillende gebouwwolumes. In het ontwerp grenst het gebouwwolumen nu bijna tot tegen de klokkentoren waardoor de verschillende gebouwwolumes visueel in elkaar over kunnen vloeien. Doordat de klokkentoren is uitgevoerd met in een sterk afwijkend materiaal, de bijzondere groene tegels, wordt die afzonderlijkheid geborgd maar zorgvuldigheid is hier vereist.

1 Crimson Architectural Historians, *Cultuur- en bouwhistorisch onderzoek Laagbouw van het voormalige Beursgebouw te Rotterdam*, September 2016.